

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Gofal
DYDDIAD	03.04.25
TEITL	Gwasanaeth Iechyd Meddwl Gwynedd
RHESWM DROS GRAFFU	Cynllun y Cyngor 2023-28 – Gwynedd Ofalgar
AWDUR	Mannon Emyr Trappe
AELOD CABINET	Cyng. Dilwyn Morgan

1. Pam fod angen ei graffu?

Yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 22 Mehefin 2023, derbyniwyd trosolwg o waith Gwasanaeth Iechyd Meddwl Gwynedd a'r cynlluniau ar waith i ddod a'r tîm integredig gyda'r Bwrdd Iechyd i ben a chreu model gwaith newydd. Penderfynodd y pwyllgor ofyn am adroddiad cynnydd ar y model gwaith newydd ymhen blwyddyn.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

- A yw'r model newydd yn darparu gwasanaeth gwell ac yn gweithredu yn fwy effeithlon?
- Beth yw barn defnyddwyr gwasanaeth am y model gwasanaeth newydd?
- Sut mae'r berthynas gyda iechyd yn gweithio yng nghyd-destun y trefniadau newydd?
- Beth yn union yw'r model newydd ?
- Oes lle yn y strwythur i addasu a newid - er gwella ?
- Faint o bobl sy'n derbyn gwasanaeth bod blwyddyn?
- Faint o bobl sydd ar y rhestr aros am wasanaeth?
- A oes rhai pobl sy'n cysylltu ddim yn derbyn gwasanaeth neu'n cael eu gwrthod? Os oes, beth yw'r niferoedd?

3. Crynodeb a'r Materion Allweddol

Yn mis Mehefin 2023, bu i'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl gyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor Craffu yn adnabod sefyllfa'r Gwasanaeth Iechyd Meddwl yng Ngwynedd. Roedd yr adroddiad wedi ei llunio gan Dr Ceryl Davies, Ymgynghorydd o Brifysgol Cymru Bangor. Pwrpas yr adroddiad oedd i adnabod cyfraniad y Cyngor i'r gwasanaeth, ystyried sut oeddem yn cyflawni gofynion y gwasanaeth, o fewn cyd-destun cyfrifoldebau statudol, gan ystyried os oedd modd dyrannu adnoddau yn well er mwyn galluogi'r gweithlu i roi sylw digonol i waith ataliol a chefnogi llesiant allweddol.

Rhodddwyd gefnogaeth i'r Adran sefydlu model newydd ar gyfer y Gwasanaeth Iechyd Meddwl a gwnaed cais gan aelodau'r pwyllgor i adrodd yn ôl ar ganfyddiadau'r adolygiad ac ar unrhyw argymhellion ar gyfer darparu gwasanaeth iechyd meddwl addas i'r dyfodol.

4. Cefndir / Cyd-destun

Mae'r fframwaith polisi cymdeithasol yng Nghymru yn amlinellu gweledigaeth strategol hirdymor sy'n canolbwyntio ar agwedd system gyfan at wasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol. Yn dilyn Gwasanaethau Cymdeithasol Cynaliadwy: Fframwaith Gweithredu (2011), roedd Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn canolbwyntio ar greu gwasanaethau sy'n ymateb i anghenion y boblogaeth a'r gymuned yn awr ac yn y dyfodol, trwy ethos o ataliaeth, llesiant ac ymarfer aml-asiantaethol yn seiliedig ar gryfder yr unigolyn.

TROSOLWG O'R GWASANAETH ERS 1996

- i. Roedd y Gwasanaeth Iechyd Meddwl yn wasanaeth integredig aml-ddisgyblaethol ers 1996, gyda'r Bwrdd Iechyd (BIPBC) yn arwain y Gwasanaeth. Roedd y Gwasanaeth yn gweithredu yn unol a'r Mesur Iechyd Meddwl 2010, sy'n rhoi dyletswydd ar fyrddau Iechyd Lleol ac awdurdodau Lleol i sicrhau bod gwasanaeth addas yn ei le, sy'n canolbwyntio ar anghenion Iechyd meddwl unigolion.
- ii. Mae Strategaeth Law yn Llaw at Iechyd Meddwl, yn strategaeth a luniwyd gan Llywodraeth Cymru i wella Iechyd meddwl a'r ddarpariaeth sydd ar gael i gefnogi unigolion ar draws Cymru.
- iii. Roedd y Gwasanaeth Iechyd Meddwl Integredig yn cynnig gwasanaeth a chefnogaeth i achosion lefel isel ac i achosion fwy dwys.
- iv. Roedd cyfeiriadau'n cael eu derbyn gan feddygon teulu a pob cyfeiriad yn cael ei graffu'n ddyddiol (Llun i Gwener) ac yn asesu os oedd gwybodaeth digonol i wneud penderfyniad i dderbyn y cyfeiriad (h.y. bod tystiolaeth o salwch meddwl neu effaith ar les meddyliol). Byddai cyfeiriadau nad oedd yn cyrraedd y gofynion am wasanaeth yn cael eu cyfeirio nol i'r meddyg gydag eglurhad, gan gynnig opsiynau cefnogaeth amgen.
- v. Yn ôl y Mesur, roedd angen cynnal asesiadau o fewn 28 diwrnod, rhai brys o fewn 48 awr ac achosion brys iawn i dderbyn ymateb o fewn 4 awr.
- vi. Gweithwyr Cymdeithasol oedd y prif adnodd o fewn y gwasanaeth Iechyd meddwl integredig, yn cynnig cefnogaeth i unigolion i oresgyn neu i ymdopi gyda'u salwch.
- vii. Gan mai'r Bwrdd Iechyd oedd yn arwain y Gwasanaeth Integredig, roedd ffocws cryf ar y model meddygol – h.y. diagnosis a meddyginiaeth. Ein rôl fel Awdurdod Lleol oedd canolbwyntio ar yr elfennau cymdeithasol ac hefyd i arwain ar y gwaith o dan y Ddeddf Iechyd Meddwl 1983.

ADRODDIAD DR CERYL DAVIES, ECONOMEGYDD GOFAL CYMDEITHASOL, YSGOL GWYDDORAU MEDDYGOL AC IECHYD, PRIFYSGOL BANGOR (Medi 2022)

Comisiynwyd Dr Ceryl Davies, i asesu sefyllfa'r Gwasanaeth Iechyd Integredig a cyflwynwyd ganfyddiadau'r Adroddiad yma i'r Pwyllgor Craffu Gofal 22/06/2023.

Y canfyddiad allweddol o'r gwaith oedd cytundeb bod y model Iechyd meddwl integredig gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (BIPBC) ddim yn gynaliadwy ac angen ei ail fodelu.

Mae casgliadau'r adroddiad yma eisoes wedi eu trafod a'u amlygu yn y Pwyllgor Craffu Gofal a gynhaliwyd 22 Mehefin 2023.

AIL FODELU GWASANAETH IECHYD MEDDWL

- i. I gyd-fynd ag ethos polisi cymdeithasol Cymru, mae Gwasanaethau Oedolion Cyngor Gwynedd wedi adolygu agwedd gyfredol Gwaith Cymdeithasol y Gwasanaeth Iechyd Meddwl, gan ail fodelu strwythur y Gwasanaeth. Golyga hyn ddisodli'r gwasanaeth integredig, gan barhau i gyd-lynu a darparu cefnogaeth gynhwysfawr i drigolion Gwynedd gyda'u anghenion iechyd meddwl.
- ii. Mae'r gwasanaeth ar ei newydd wedd yn golygu bod Gweithwyr Cymdeithasol Iechyd Meddwl, a gyflogir gan Cyngor Gwynedd, yn darparu gwasanaeth iechyd meddwl a chymdeithasol priodol o fewn y gymuned, gan ganolbwyntio ar beth sy'n bwysig i'r unigolyn ac ar adferiad i oedolion gyda'u anghenion iechyd meddwl.
- iii. Mae'r gwasanaeth yn canolbwyntio ar y bedair elfen o'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant, 2014, sef:
 - llais a rheolaeth i unigolion, sef rhoi'r unigolyn wrth wraidd y gofal;
 - atal ac ymyrryd yn gynnar, sef gweithio'n ataliol er mwyn lleihau'r dirywiad a'r angen am ofal brys;
 - llesiant, cefnogi unigolion i reoli llesiant eu hunain;
 - cyd-gynhyrchu, sef annog unigolion i gymryd mwy o ran mewn cynllunio a darparu gwasanaethau sy'n addas i'r angen.
- iv. Mae cyllideb blynyddol y Cyngor ar gyfer y gwasanaeth yn £5,197,300.

GWASANAETH CYMDEITHASOL IECHYD MEDDWL CYNGOR GWYNEDD

Swyddi sydd yn gyflogedig gan Cyngor Gwynedd:

Swydd	Arfon	De Gwynedd
Arweinydd Ardal	1	1
Uwch Weithiwr	1	1
Gweithwyr Cymdeithasol	6.5	6
Ymarferydd Gwaith Cymdeithasol	-----	0.5
Gweithwyr Cefnogol	4.5	4.5
Gweinyddwr	1	

- Mae'r timau wedi eu rhannu i ardal Arfon a De Gwynedd. Mae tîm Arfon wedi eu lleoli yn Swyddfeydd Pencadlys y Cyngor yng Nghaernarfon a Thîm De Gwynedd wedi eu leoli yn Safle Galw Gwynedd, Penrhyndeudraeth, gyda rhai o Tîm De Gwynedd yn gweithredu o swyddfa'r Cyngor yn Nolgellau yn achlysurol.
- Gwnaed bid llwyddiannus i gyflogi 2 uwch weithiwr newydd i alluogi'r ail ddylunio gwasanaeth ddigwydd. Mae'r buddsoddiad sylweddol yma gan y Cyngor wedi bod yn allweddol i sicrhau bod y gwasanaeth mewn sefyllfa i gyfarch anghenion unigolion yn amserol.
- Byddwn yn monitro'r strwythur yma er mwyn sicrhau ei fod yn addas i bwrpas a gweld os oes unrhyw dystiolaeth i addasu'r strwythur er mwyn cyfarch yr angen.

- Mae 9 o'r Gweithwyr Cymdeithasol hefyd yn AMHP o dan y Ddeddf Iechyd Meddwl 1983, ac mae 2 yn hyfforddi i gael y cymhwyster AMHP. Mae 3 AMHP ychwanegol yn gweithio mewn timau eraill o fewn y maes oedolion.
- Mae denu a chadw AMHPs yn her hanesyddol ac mae'r Adran wedi adolygu cyflogau er mwyn sicrhau bod cydnabyddiaeth deg am y rôl anodd ac hefyd i sicrhau ein bod yn gystadleuol a siroedd cyfagos.

SEFYLLFA GYFREDOL IECHYD MEDDWL

Yn ôl ystadegau mae 1 o bob 4 person yn profi anhwylder iechyd meddwl yn y DU bob blwyddyn, a all gynnwys gorbryder neu iselder. Yn gyffredinol, mae iechyd meddwl pobl yng Ngogledd Cymru ychydig yn well na Cymru gyfan, ond mae disgwyl cynnydd bychan mewn achosion o anhwylderau iechyd meddwl cyffredinol, megis gorbryder ac iselder rhwng rŵan a 2040. Tra bod achosion iechyd meddwl clinigol yn debygol o leihau. Mae'n anodd darogan os ydi'r lleihad yma oherwydd lleihad mewn galw, ynteu lleihad mewn argaeledd gwllâu aciwt iechyd meddwl. Mae ymchwil hefyd yn awgrymu bod y nifer sy'n profi anhwylder iechyd meddwl yn uwch na'r nifer sy'n derbyn triniaeth – gall hyn fod oherwydd nad yw pawb sy'n profi anhwylder iechyd meddwl yn chwilio am gymorth.

Yn 2022-23, roedd yr Arolwg Cenedlaethol yn cynnwys cwestiynau i asesu llesiant meddyliol pobl. Mae'r ffigyrau isod yn cymharu'r sgoriau cyfartalog ar gyfer llesiant meddyliol yn ôl blwyddyn. Gwelwyd gostyngiad cyffredinol yn y sgoriau rhwng 2016-17 a 2022-23. Y sgôr gyfartalog oedd 50.9 yn 2016-17, o gymharu â 48.2 yn 2022-23. Mae'n dangos bod llesiant meddyliol yn gostwng a bod yr angen am gefnogaeth yn debygol o gynyddu o ganlyniad i hyn. Mae'n debyg bod y pandemig Covid-19 wedi cael effaith ar lesiant meddyliol ac mae astudiaeth yn nodi bod pobl ifanc yn profi mwy o bryder ers y cyfnod hynny. (*Kupcova, I., Danisovic, L., Klein, M. et al. Effects of the COVID-19 pandemic on mental health, anxiety, and depression. BMC Psychol 11, 108 (2023).*)

50.9	2016-17
51.4	2018-19
48.9	2021-22
48.2	2022-23

Ffynhonnell: Arolwg Cenedlaethol Cymru, 2016-17, 2018-19, 2021-22, 2022-23

Llwyth achos y Gwasanaeth -	
Nifer o achosion sy'n agored i'r Gwasanaeth	439
Nifer o gyfeiriadau i'r Gwasanaeth ers mis Mai 2024	281
Nifer o achosion a.117 sy'n agored	233
Nifer o asesiadau gofalwyr	12
Nifer o asesiadau o dan y Ddeddf Iechyd Meddwl	133

Bu rhestr aros am asesiad am hyd at 9 wythnos yn Ne Gwynedd diwedd 2024. Roedd hyn yn ymwneud â salwch staff. Nid oes rhestr aros ar hyn o bryd.

Byddwn yn adrodd y mesurau perfformiad uchod i'r cyfarfod herio perfformiad yn chwarterol. Mae'n ddyddiau cynnar i geisio canfod unrhyw dueddiadau ond byddwn yn adolygu ein mesurau perfformiad i sicrhau bod data ystyrlon yn cael eu casglu (niferoedd sy'n cael eu cyfeirio ymlaen).

5. Ymgynghori

Cynhaliwyd nifer o gyfarfodydd gyda Arweinwyr Ardal, Gweithwyr Cymdeithasol a Gweithwyr Cefnogi Iechyd Meddwl i drafod y gwasanaeth iechyd meddwl integredig ac i drafod y ffordd orau ymlaen, o ran yr angen i ail fodelu, gan amlgu'r prif heriau a rhwystrau a amlygwyd yn adroddiad Dr Ceryl Davies. Daethpwyd yn amlwg bod mwyafrif y staff yn cytuno gyda'r argymhelliad i ail fodelu'r gwasanaeth ac roeddent yn awyddus iawn i fod yn rhan o'r broses ac i rannu profiadau ac unrhyw esiamplau o ymarfer da y gellid eu ymgorffori yn y model newydd.

Cynhaliwyd nifer o weithdai gyda staff, gan lunio rhaglen waith glir, er mwyn sicrhau bod y prif weithdrefnau yn cael ystyriaeth lawn a bod staff yn cael cyfle i roi mewnbwn.

Trafodwyd :-

- Adroddiad Dr Ceryl Davies – y broses ymchwil, y prif ganfyddiadau, risgiau a rhwystrau, ffrydiau gwaith
- Drws ffrynt a meini prawf ar gyfer derbyn gwasanaeth
- Dogfennau amrywiol e.e dogfen asesu; asesiad risg (proses); ffurflen gyfeirio; cynllun cefnogaeth
- Prosesau a chanllawiau – Llywodraethu Gwybodaeth (Information Governance) / Canllawiau Gweithredu (Op Guidance)
- Anghenion hyfforddiant
- Cynllun cyfathrebu
- Polisiâu a gweithdrefnau (e.e. cytundeb rhannu gwybodaeth/adolygu achosion)
- Cyllid
- Defnyddio System weithredu (WCCiS)

Yn ychwanegol i ymgynghori gyda staff Cyngor Gwynedd, rhoddwyd cyfleoedd cyson i Uwch Reolwyr BIPBC ddarparu mewnbwn ar y gwasanaeth integredig ond ni dderbyniwyd ymateb. Bu i'r Cyngor lythyru Cadeirydd y Bwrdd Iechyd i nodi'r bwriad o ail-ddylunio'r gwasanaeth ond eto, ni chafwyd ymateb.

Ers i'r gwasanaeth newydd gael ei sefydlu ym mis Mai 2024, mae 3 cyfarfod wedi bod hefo'r gwasanaeth i adolygu'r trefniadau newydd. Mae'r cyfarfodydd hyn wedi rhoi cyfle i ni graffu y dull o weithio a'n dogfennau i sicrhau ein bod yn gweithredu mewn modd sy'n addas i bwrpas.

Yn unol a'r gwasanaethau eraill o fewn yr Adran, mae'r tîm bellach yn cofnodi ar WCCIS (BIPBC yn parhau i gofnodi ar ffeiliau papur). Mae'r drefn cofnodi yn llawer mwy diogel ac yn hwyluso gwaith awdit yr Adran.

Bodddhad cwsmer:

Mae bwriad i anfon holiadur i ganfod barn unigolion sydd wedi/ yn derbyn cefnogaeth gan y Gwasanaeth. Bydd y canfyddiadau yn llywio datblygiad y Gwasanaeth.

Bodddhad staff :-

Mae'n gwbl amlwg bod ail fodelu'r gwasanaeth wedi gwella llesiant y staff. Dyma rai o sylwadau aelodau'r gwasanaeth :-

“teimlo fel rhan o’r Cyngor”

“mae’r person yn dod gyntaf yn lle’r broses”

“yn cael bod yn Weithiwr Cymdeithasol”

“ymarfer yn canolbwyntio ar gryfderau’r unigolyn yn hytrach na beth rydym yn gallu ei gynnig”

Mae’r Arweinyddion Ardal a’r Uwch Weithwyr wedi mynychu cyfarfodydd y Timau Ardal Cymunedol er mwyn sicrhau bod dealltwriaeth am y gwasanaeth a’r meini prawf ac i hyrwyddo cydweithio.

6. Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015

A ydych wedi cynnwys trigolion / defnyddwyr gwasanaeth? Os ddim, pryd a sut ydych yn bwriadu ymgynghori â nhw?

Bydd yn flwyddyn ers sefydlu’r gwasanaeth newydd ym mis Mai. Mae bwriad anfon holiadur syml i unigolion sy’n derbyn gwasanaeth i graffu eu barn ar y gwasanaeth ar ei newydd wedd.

A ydych wedi ystyried cydweithio?

Mae dyletswydd statudol ar bob awdurdod lleol i fod yn gweithredu i’r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (2014). Mae cydweithio da yn digwydd gyda awdurdodau eraill ar draws y rhanbarth o ran rhannu ymarfer da a gwybodaeth ac gyda’r Bwrdd Iechyd ar lefel lleol.

Beth sydd wedi ei wneud neu bydd yn cael ei wneud i atal problemau rhag codi neu waethygu yn y dyfodol?

Credir bod yr Adran wedi gwneud ymdrech i ymateb i’r heriau ac yn parhau i geisio canfod datrysiadau ymarferol. Ni ellir rhagweld gyda unrhyw sicrwydd beth fydd sefyllfa’r dyfodol ond mae’r nifer o’r cyfeiriadau i’r gwasanaeth yn cynyddu ac mae’n holl bwysig ein bod yn parhau i gyd-weithio gyda’n partneriaid trydydd sector a’r gymuned yn ehangach er mwyn cefnogi unigolion o fewn eu cymunedau.

Sut ydych wedi ystyried yr hirdymor a beth fydd anghenion pobl mewn blynyddoedd i ddod?

Mae’r newidiadau i’r Gwasanaeth wedi eu cyflwyno er mwyn sicrhau bod y Cyngor yn diwallu eu dyletswyddau yn yr hirdymor.

Er mwyn sicrhau integreiddio, a ydych wedi ystyried yr effaith bosib ar gyff cyhoeddus eraill?

Roedd y penderfyniad i sefydlu Gwasanaeth Cymdeithasol Iechyd Meddwl yn mynd yn groes i ddyheadau'r Senedd i sicrhau integreiddio. Gwnaed y penderfyniad i ddiogelu gweithlu'r Cyngor ac i sicrhau ein bod yn cyfarch ein dyletswyddau statudol. Mae pob Awdurdod Lleol ar draws y rhanbarth bellach wedi sefydlu gwasanaethau ar wahân i BIPC. Er hyn, mae cydweithio agos yn parhau hefo'r gwasanaethau'n lleol.

7. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

Mae'r gweithlu'n ymdrechu i sicrhau bod y cynnig rhagweithiol yn cael ei wneud pan yn asesu unigolion a phan yn ymgysylltu â'u teuluoedd. Bydd hyn yn cael ei nodi ar yr asesiad 'Beth sy'n Bwysig'.

8. Camau Nesaf

'Rydym wedi gwneud cais i BIPBC i fynychu eu cyfarfodydd clinigol wythnosol er mwyn trafod achosion a'n galluogi i drosglwyddo achosion yn hytrach na gorfod gwneud cyfeiriad o un gwasanaeth i'r llall.

Mae grwpiau eisoes yn bodoli'n Arfon ond mae gwaith i ddatblygu 2 grŵp yn Ne y Sir (Nefyn a Dolgellau). Mae cydnabyddiaeth bod llesiant iach yn bwysig i bawb ac felly bydd y grwpiau hyn yn agored i ddefnyddwyr holl wasanaethau oedolion.

Mae bwriad i anfon holiadur i ddefnyddwyr gwasanaeth i holi eu barn am y gwasanaeth.

9. Atodaiadau

[Lles meddyliol \(Arolwg Cenedlaethol Cymru\): Ebrill 2022 i Mawrth 2023 | LLYW.CYMRU](#)
[Mental well-being \(National Survey for Wales\): April 2022 to March 2023 | GOV.WALES](#)